

СРПСКИ СИОН

Год. XI

Број 36

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ

ВЛАСНИК

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије

УРЕДНИК

Протопрезвитер Јован Јеремић

У Ср. Карловцима у недељу 9. септембра 1901

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Његова Светост, православни Архиепископ Карловачки, Митрополит и Патријарх српски, Георгије Бранковић, благоизволео је Дра Јована Чушића именовати за привременог професора на Православном Српском Богословском Училишту у Карловцима.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Г о в о р

Патријарха Германа Анђелића у седници Св. Архијерејског Синода, држаној 19. сеп. 1882.

(Свршетак.)

И то је начело, као што је показано, спрело Сабор, и ако не искључиво на папиру, јер ту стоји под покривалом цркве, ал у самој ствари заиста, јер је ту црква од сваке управе у истини одстрањена; присвојивши народу власт искључиву, да може цркву по својој вољи, по својој памеги уређивати и њоме управљати, услед чега растворило се старо, и створило се ново уређење живота црквеног, одстранили се

правилни и поставили неправилни и нови органи за нову власт црквену, што све иде и на само разоравање цркве.

Аутономија не може дати нека нова права коме, који у упражњавању права не бијаше; већ она само повраћа употребљење права ономе, коме то упражњавања право скучено ил одузето би, према ономе, који је то ограничио ил одузео.

Стародавни обичаји и црквене установе — јер народних, које би по народу искључиво у цркви и за цркву правно донешене биле, црква ова не познаје, развје, ако се под тима не разуму оне установе, које су за цркву донешене бивале од народа, но ипак не без споразума цркве, док је државнополитичне самосталности имао; но у том случају имају се оне взирати као донешене од власти државне, што је битна разлика, — какви су и какве биле, види се најбоље из привилегије, на коју се обично позива, dtto 20. ауг. 1691. гди се вели:

Decrevimus, ut iuxta orientalem ecclesiae gr. ritus Raseianorum consuetudinem ad normam veteris calendarii libere conservemini, et prout hactenus, ita deinceps a nullis ecclesiasticis vel secularibus statibus ulla afficiamini molestia; lice-

atque vobis inter vos propria facultate ex natione Rasciana constituere Archiepiscopum, quem status ecclesiasticus et secularis inter se eliget, *isque AEpiscopus vester liberam habeat facultatem disponendi cum omnibus orientalis gr. ritus ecclesiis, Episcopos consecrandi, sacerdotes in Monasteriis disponendi, Tempa ubi opus fuerit, propria facultate exstruendi, in civitatibus et villis Rascianis sacerdotes subordinandi: verbo sicut hactenus, gr. ritus ecclesiis et Ejusdem Professionis communitati praeesse valeat ex propria autoritate ecclesiastica.*

Statibus porro ecclesiasticis velut AEpiscopo, Episcopis omnisque generis sacerdotibus gr. ritus in monasteriis et Templis maneat propria facultas disponendi ita, ut nemo in praedictis monasteriis et Templis ac Residentis vestris violentiam exercere valeat, nec super ecclesiastico statu ullus secularium. praeter nos potestatem habeat arrestandi vel incaptivandi aliquem, sed AEpiscopus tales a se dependentes ecclesiasticos poenam aliquam in currentis jure ecclesiastico seu canonico punire queat. Denique ut omnes ab AEpiscopo tanquam a capite suo ecclesiastico, tam in spiritualibus, quam secularibus dependeant clementissime volumus jubemus.

Привилегија ова, каже се, ништа друго није, доли pactum coeventum, илити конкордат, углављен између земље Господара с једне, и предстатеља цркве, који тада уједно би и глава народу, с друге стране.

У привилегији тој, као што се очито види, није ни сједи, ама баш никакве, сд права, крепосту кога би народ овлашћен био на сабору каквом, у овим странама свој рјешавајући глас, који би се цркве и црквених тицао, дати по вољи својој, изузимајући *једног јединог* права, митрополита, и то тек у скупу са свештенством, сљедователно по превасходству и са Епископи, себи изабрати, и ово последње по свој прилици *само с тога, што митрополити тада бијаше уједно и поглавица народу in saecularibus.*

Чланак XXVII. од 1790, на који се позива обично, гласи:

Sua regia apostolica majestas clementissime annuere dignatur, ut gr. ritus non uniti incolae acquirendorum omnium officiorum capaces sint. . .

Juribus ceteroquin regiae majestatis circa negotia cleri ecclesiae, religionis, cujus exercitium

plene ipsis liberum erit foundationum, studiorum ac juventutis educationis non minus privilegiorum ipsorum, quae fundamentali regni constitutioni non adversantur, prout majestas sacratissima a gloriosae memoriae majoribus suis accepit, ita eidem atefatae Regiae majestati porro quoque in salvo relictis“

Државни овај закон ништа друго не чини доли потврђује између осталог привилегије сљедователно и оно у привилегијама, quae fundamentali regni constitutioni non adversantur, под којим речима само се политична страна привилегија разумети може.

Томе у наточ стоје садашње установе, које извора и наслона свога налазе у IX. зак. чл. 1868, уручујућем скуколику власт у цркви и за цркву пастви, како је то у самој ствари протумачено.

Но као што ни један, па ни српски народ цркве ове није имао — по сведочби горе наведеног — права цркву своју уређивати и с њоме управљати, а најмање по својој памети, својој вољи, без сваког обзира на догматичну цркве науку, на канонично, на истој науци базирајуће се право, и традиције цркве; то се ни вјернима односно народу томе не може подјелити аутономија у унитарном смислу, но цркви једино може и треба држава да поврати *ону слободу*, коју је црква овамо са собом донела, коју и данас под владом турском ужива, и која је овде за доба ере апсолутичне стесњена била; држава треба према цркви овој већ да праведна буде, а уједно и да постигне тиме, да се при слободнијем кретању и развијању религиозног и црквеног живота и бољи елементи к заједничкој нравствениј радњи саберу, те да тако и снажније на том пољу радећи, успјешније к цијели својој тећи змогау.

Које другом, ако не цркви, и може аутономија дана бити? Јер иначе би се то звало и најиростији појам у ствари пореметити, и преокренути, ако би се сирјеч други неки фактор, а не црква, признао, коме је аутономија у део пала; а најмање може аутономија у њеној сушности окренута бити против саме цркве. У том случају стајала би цијел и дјелатностије аутономије себи дијаметрално на супрот, једно друго морало би дивинути.

Напротив искључује аутономија унутар одређених јој граница *сваки ван организма цркве стојећи у њим, дакле и саме државе,*

остављајући овој врховни надзор, но с при-
мањем дужности, да изгреде из граница ауто-
номије, ма ови одкуд дошли, предохранује и
одбија; а пошто има и таквих ствари, које,
ако и јесу природе духовне и црквене, али
се односе на вњешни тих поредак, и то је
онда ту држава и једна врховна власт, која
би за постигнути обострану, црквену сирјеч
и државну, цјел, имала на пољу том са пра-
вима црквене власти носиоцима споразумети се.

Ако се дакле тако аутономија, као што ју
ја схваћам, узети има; онда се — при гра-
ђењу закона упитног и постојећих штатута
понаособ, ако је све то од потребе, не сме с
тога, што је црква ова *позитивна*, од самог
Бога основана заједница, из вида изпустити
опредјелења онога, који је цркви тој темељ
положио, који је цркву ту установио. Тек оно
само, што је божанствени установитељ *неопре-*
дјеленога оставио, *може се, ако то користи*
цркве иште, допуњително опредјелити; *али и*
што само по правим, правилним носиоцима
власти у цркви; одкуд сједује, да у цркви
овој за то, што она није *природна*, произ-
волна, не може ни устројство нити штатути
такви зависити од *произвољне сучланова по-*
годбе, нити могу с тога органи цркв. адми-
нистрације пуномоћија своја путем погодбе
такве получити по начину демократичних за-
друга, дочим су таква получили од самог
установитеља цркве, који је Апостолима реко:
Ни сте Ви мене, већ сам ја вас изабрао, и као
што је мене отац послао, тако и ја вас шиљем,
идите у свет, проповедујте Евангелије итд.

Зато пак што у намјери божественог уста-
новитеља не лежаше, да цркву своју посред-
ством непрекидно трајућег непосредног посред-
овања свога, већ да ју на начин човечји
крјени и развија, наредио је и власт у цркви
видиму с пуномоћијем, да све оно што је за
промицање цјели црквене по околностима вре-
мена, нужно, опредјели и уреди, *али свагда*
са обзиром на науку и опредјелења његова
што да буде и да бива.

Власт ту уручио је Христос Спаситељ *не*
народу, *но* Апостолима својима по сведочби
св. писма, односно у Мат. 18, 15—18; 28,
18—20; Лук. 10. 19. Јов. 20, 21—23.

Апостоли су — а не *вјерни* — народ —
власт ту од части совокупно, по сведочби дје-
јанија апостолских, од части пак и појединце

упражњавали, из II. Кор. 9. 10. 6—8, I.
Кор. 4, 21—11., 10; Тим. 5. 19.

И власт ту пренели су Апостоли на своје
у званију апостолском последоватеље и насљед-
нике као што то искају мјеста II. Тим. 2, 25.
4. 2; Тим. 1, 5.

Ти последоватељи и наследници Апостола
у правилној цркв. власти нису вјерни — народ
— већ Епископи, о чем довољно сведочбу по-
дају преднаведена места св. писма и једно-
гласно учења св. отаца цркве. Тако сведочи
Епископ Клар на картагенском сабору од 255
apud August. libr. 8. de Bapt contra Conat.
cap. 43) говорећи: Manifesta est sententia Do-
mini nostri Jesu Christi mittentis suos Apostolos
et ipsis solis potestatem sibi a Patre datam per-
mittentis, quibus nos succedimus eadem pote-
state ecclesiam Domini gubernantis.

Кипријан у писму 42 на Епископа римског
Корнелија: Hoc vel maxime frater laboramus et
laborare debemus ut unitatem a Domino et per
apostolos nobis successoribus traditam, quantum
possumus, obtinere curemus. — Аугустин на
Psalm. 44. Patres missi sunt apostoli, pro apo-
stolis filii nati sunt sibi, constituti sunt Episcopi.
Hodie enim Episcopi, qui sunt per totum mundum
unde nati sunt? ipsa ecclesia patres illos appel-
lat, ipsa illos genuit, ipsa illos constituit in sedi-
bus patrum.

А Хијероним у писму на Евагрија вели:
Ubicumque fuerit episcopus sive Romae, sive
Eugubii, sive Constantinopoli, sive Rhegii, sive Ale-
xandriae, sive Thranis, ejusdem meriti, ejusdem
sacerdoti — omnes apostolorum successores sunt.

Епископска је дакле власт исто тако, како
и она апостолска *божественог установљена у*
цркви овој, те зато колико је неправедно, да
паче злобно, толико је не мање и смешно оно
пребацивање, као да је храњење и брањење
црквених права од стране Епископа грамење
неко за власти. Чување бо и одбрана своје у
цркви власти, самим установитељем цркве преко
Апостола дане, не може се никако назвати
грамење за влашћу, напротив граме сви они
којима право власти у цркви овој ни с кој
стране правно не припада, а хоће силом власти
такве да се докопају, што би се с пуним пра-
вом назвати дало: унадање у права другог и
отимачина, чему се опаре старо права правило
које вели: „non licet falcem in alienam messen-
injacere“.

И зато, што је Епископска власт боже ственог установљења, не може се она никаквом силом човечијом ограничити, развје ако то иначе благо саме цркве иште, и на то *обшта црква* или и поједини Епископи саизволе, што се учинити *не дозвољава по њиховоме само произвољењу* без важних узрока и *ништи на свагда*, него само *дошле*, докле узроци ти *узтрају и докле тако благо цркве иште*.

С тога у погледу томе *застарјелости* и није места у цркви; с тога и предходни случајеви не могу мјерилом бити за садашњост и будућност, па ни она дјејанија сабора од 1769. 1790., 1864/5. и даље од 1870/1., па ни она од 1874/5. с погледом на предизложена, и на начин, како су сљедовала. (Срав. АА кан. 34. Ант. пр. 9 и 16. Гангр. 21; всел. саб. VI. 12 и VII. 6)

По томе дакле Епископи имају право исто тако, кано и Апостоли или *совокуино* или *појединце* упражњавати власт ту, одкуда синоди вселенски и помјестни, ко којим последњим принадеже провинцијални, митрополитски, дијецезални.

У делокруг таквих синода не спадаше само испитивање и утврђивање вјере, односно не спадаше само догмати с обреди, дисциплина у теснијем смислу већ и предмети тицајући се црквеног имања, црквених добара и добровјерних заклада, чему за доказ послужити могу С. С. ААк. 38. 41. и донешена на синодима тима правила, а наиме IV. кан. 17. 26. Ант. 24. 25. Трул. 25. VII. 11. Трул. 49. VII. 12. 13.

И та форма управе црквене налази потврду и у предксонутим Христовом установљењу и непремјенно досад у православној цркви набујдаваној пракси, о чем сведочи апостолека и црквена историја.

За одржање тога црквеног устројства које почива у разностепеним цркве предстојницима припадајућој власти позвани су и обвезани су Епископи, служећи се при том духовним, а и материјалним средствима; дачим устројство то између осталог с тога, што на установленију Христовом почива, тим начином и к ортодоксији принадеже Синод 1882.

Тако учи црква ова; тако њено каноичко право.

И по томе сваки, док је у заједници цркве мора се и покоравати њеним на пољу том донесеним установама. Желити пак и штети да народ

цркву Христову уређује и њоме управља, зове се ићи у натовч установленију горњем. Зове се штети с религијом и вером шпекулирати по произволи својој.

И ако би ми сад Рескрипт declaratoralni од 16 јул. 1779. и конзисторијалну систему од 5. авг. 1782. са догматичком науком, односно каноничким правом цркве ове с једне, а с друге стране с постојећим новим уредбама сразнили; то би морали не сумњено то уређење придобити, да је црквена аутономија под *arsolutismom* далеко већа, уређенија (*geregeler*) била, не жели што је томе случај у конституционалној држави; шта више, да је под конституционалном владом аутономија правно постојећу уништила, и да црква сва сад фактично без аутономије стоји.

У таквој форми донесена аутономија нова и није могла дакле у практичном дјејствију (*in praktischer Wirkung*) друго што створити доли *демагоично* црквенство (*Demagogen Kirchenthum*), од чега последице по самој природи указују се као за цркву убитачне, али уједно и по саму државу шкодљиве, шта више опасне.

И стоји ли то, то онда и сваки, коме на срцу, ако и не благо цркве *ex principio*, али бар оно државе, лежи, мора желити, да томе жалосном стању једном предјел положен буде, и да се цркви она аутономија ревиндицира, која јој по правди иде.

Према таком стању цркве, које је с гледишта црквеног неправилно, с гледишта пак опортуног тако жалосно, да коначном растројству и по томе неминујемој пропасти цркве води, и даље према околностима, у којима се налазимо, поњам ја свуколику тешкоћу задатка кога нам решити предлежи;

знам ја, а знате и Ви, на колико је положај наш непријатан, и то тим више, што се, као што је очито, налазе у самим недрима наше обште матере цркве такви, који, заборављајући на непремјене заповједи Божије, клањају се више прелестноме мира овог духу, нежели ономе страха Божијег; што се појавише и такви, који се нечестивим радом и примером својим труде, да светињу благочестија цркве обезсвете, да чистоту вере помуте, уважење цркве умале, дух православија у клиру и народу стесне; што их има и таквих, који божествено цркве устројство беззаконим рукама дрзају из темеља кретати и из корена чупати,

а других опет, који произведеном кроз то разстројенију у правленију цркве са очитим равнодушијем против дужности својих бивати дозвољавају.

Али је, св. у Христу Бр., с друге стране знано нама свима и то, да смо ми, као Епископи, по несумњителној вјерности и непоколебивој привржености к благочестију и бодрости дира с чистом свједомошћу своје власти дужни сваком појавившем се непријазненом нападању противстати, обшту корист цркве, које је правленије, садржаније и преспјејаније во благо особеним промислом Божијим нама поручено, за првоначално правило свим нашим дјеланијама поставити, и по томе са апостолеском ревности о њеном благу радити.

Представљајући дакле и заступајући у предстојећем сабору овом једину свету саборну и апост. цркву у држави овој, и имајући пред очима све горе речено, ваља, да очистимо савјест од сваке скверни, срдце од сваког пристрастија, душу од свију неправедних помисли; ваља, да сва наша приватна одношења к јединственим у цркви и ван те налазећим се особама, сва наша од моћи ил немоћи, ил од ласкавих обећања истих преизводимо, и на нашу корист односеће се надежде са свим одклонимо, како да тако узвишени над свим земним и мирским сујетама и бригама преобразимо се у живу цркву Бога жива, који дјело своје на ползу својих људеј најбоље свршити може, и како да вселивши сеја благодатију својеју вѣ срдца наша дјејетвително то дјејетвително тако и сврши допуњавајући ма по потреби врјемена, што цркви оскудјева одклањајући оно, што цркви вред наноси, и исправљајући, што је погрјешно, на толико све на колико то зависи од савестног испуњавања дужности, које Епископима по правилима црквенима налаже.

И тако задатак наш рјешавајући испунићемо свету вољу Божију, отдаћемо Богу што је Божије а цару што је царево, а тиме угодити Оцу небесноме и земаљскоме; тако радећи приобрјестићемо и спасеније нашим, и душам оним, које су нашој бриги повјерене, и за које ћемо ми Богу на страшном суду одговор дати имати; тако дјелајући учврстићемо и одлучену вољу у ланцу оном, који областну ову цркву веже са општом православном матером цркве.*

*) Овај говор блаженоупокојенога патријарха Гер-

мана Анђелића, који је у Св. Синоду „с пажњом саслушан“, забележен је у дотични синодски записник под бр. 25. „знања ради“. Штампали смо га, јер држимо, да га ваља знати и свакоме објективном оцењивачу становишта и назора патријарха Германа. Надаље, штампали смо га и зато, јер је он предходно у Св. Синоду саопштеним мишењима истога патријарха „о оператима и закључцима српског народно-црквеног сабора од 1879, који су потребовали вишег односно највишег одобрења“, а која ћемо мишења такођер штампати, с разлога, јер их треба знати, јер бацају много светлости у историју тих саборских операта и закључака и много светлости у радњу њихова авотора.

Протопрезвитер Јован Јеремич.

Рационализам и Православље.

С руског превео Драгутин Драгојевић свештеник.

(Наставак.)

Тој игри са свештеничким неудаћама придружио се и азијатски будизам са својим — нирваном. Па ево у Паризу, у средишту светскога живота, већ се распростире то стародревно језичништво. Будидижу олтаре, где озбиљни људи и чувене даме колена своја савијају пред идолом.

Врло оштроумно примењују историју пада људског овом погибелном покрету рационализма. Могли би запитати: како то, да се идеје филозофске тако брзо шире, кад велики филозофи мирно раде у својим кабинетима? Одмах ћемо добити одговора. Где су научењаци, где су школе, где су слушаоци, па новине, па популарна издања; све то жељно чека те идеје, па их усађује у наш живот. Сви филозофски покрети последњих деценија већ се јасно одразили и у политици, и у трговини, и у свима гранама живота нашег. Необразована маса и људи, не приступачни вишој науци, жедно слушају то учење противно вери и закону Божјем и њиме се користе, да се потпуно предаду својим страстима. Било је покушаја да се стане на пут популаризацији тих филозофских идеја, али без успеха. Дух времена, непријатељски расположен према вери, налази се у једно исто време на свима местима, те поткопава и уништује живот, што факта доказују.

Немогуће је набројати све оне неправилности, које је проузроковао рационализам последњих времена. Но најгоре је што веру и цркву одриче, затим што од-

риче све основе једну за другом, на којима је живот човечји положен. Али неверство је, како је већ давно онажено, болест не толко ума, колко воље. „Ја то не појмим, то не разумем, то не признајем“, означава не толко снагу мисли, колко злу вољу. Та своја воља одриче цокоравање старијем, презире атворитете, не признаје власти ни родитељске ни државне, разрива везу супружанску; јавно постоје и брзо напредују дивљи бракови, и још много што напредује, као тровање деце, оцеубице, самоубице. Такав преврат проузроковао је рационализам и у државној управи, у социјалним везама и одношајима. Конституциони систем јесте донекле златна средина између потреба рационализма и историјских дата државне власти, и, као компромис, сам није стапан, већ се колеба, а с њиме и живот народни. Правац пак рационализма јесте република, демократија и, кад би још могуће било, савршена анархија. Девиза рационализма јесте потпуна слобода у свему, „оставите нека сваки ради, што ћеће.“ И гле, под страшним игом своје воље једно за другим стадоше се рушити преграде, које донекле одржаваху друштвене одношаје у границама закона и поретка, а врата страстима, сваком разврату широм се отворише. Страст за ћаром развила се до кулминације; ливари, већином Чивути, стекше капитал; умножише се друштва где се немилице трошило и пило; затим театри, забаве; пијанство ушло народу у крв; пораст преступа достигао је највећи број. Ни вештина, па ни литература није боље стајала. Писало се за покварени укус публице. У нади за профитом писале су се књиге, које ни за длаку не уступају у моралу већ познатој „Нани.“ Шириле су се изреке, да је својина лоповшаг; сваковрени преступи имађаху свога оправдања. И сам рационализам крао је из ризнице Откривења високе истине, те их за своје издавао. Какве је страшне злоупотребе чинио рационализам из појмова хришћанске слободe, једнакости, братства, говоре ужаси буна у Француској. У опће нема области у животу човечјем, где се не би јасно одразио рационализам и његов страшни утецај.

Но има један живац у црквеном, државном и социјалном животу, који је особито нежан и осетљив у свима превратима философије од оних времена од кад је она хтела да постане учитељицом вере, — то је школа, не само виша или средња, него такођер и основна. Познавајући таку осетљивост школе према идејама века и особиту њену вредност за почето васпитање и образовање народне масе, постараше се провокатори тих распрострањених идеја, да и школе не остану без њихова утецаја. Тако н. пр. Русс први зажеже варницу револуције у Француској познатим педагошким романом „Емил“. Базедов, Песталоци, Динтер, Дистервег — сви ти тако познати и нашој школи руководитељи на западу — стојали су у најближој, шта више у непосредној вези са филозофским покретима свога времена и беху провокатори њихови у школи и друштву. Боље рећи, није било ни једнога мислиоца, појете, који не би тим начином или којим другим утецао на школу. Отворите историју педагогије за последње време и у њој ћете наћи све познате умне знаменитости нашег времена, па као сви, утецале су и оне, више или мање, у духу рационализма, који се дубоко упио у школу, не поштедивши ни наше основне школе.

Узмимо сваку од три идеје рационализма и посматрајмо их, како се оне у школи одразиле.

Прва идеја рационализма — апстрактizam т. ј. слобода и независност сваке особе од свих историјских веза и свију авторитета. Тежња к апстрактizmu изразила се јасно у жељама педагога, да одстрани од деце сваки спољашњи утецај. Идеал васпитања — по Русоу — састоји се у томе, да се дете до дванаесте његове године, потпуно здравим и снажним одгоји, а у таквом незнању, да не би умео разликовати десну руку од руке леве. Тада би тек оно под руком ваљана учитеља способно постало да разазнаје. У петнаестој години Емил не зна постоји ли у њему душа. То би за њега рано било чак и у осамнаестој години. Но како је таква изолација детета, дечака и младића само у романима, а никако у стварности, то би се

по убеђењу педагога рационалиста морала школа сасвим изоловати од утецаја са стране. Школа, по речима рационалиста, јесте — самостална величина, која треба да стоји потпуно одељена и од породице и од Цркве и од државе. Нико се не би смео мешати у њен рад. У првом реду морала би она бити савршено независна од Цркве. Нису потребни свештеници, кад их потпуно могу заменити и светски људи. Свештеници веле, да је школа кћи Цркве, нашо рационалисте одговарају: то је било па прошло, јер сада је школа постигла своје савршенство и има права сама собом управљати и својим животом живети. Мати пак сама, т. ј. Црква, дужна је била постарати се, да јој кћи, т. ј. школа, стане на своје ноге. Али црква је неговала и васпитала школу, па мора нечег заједничког с њоме имати — говоре први. Јесте одговарају други: Црква је однеговала школу и учинила је од ње неупотребљиву ствар. Данашња швајцарска и немачка школа изникла је из свеопћег народног образовања, стеченог сопственим народним трудом. Зато она и нема ништа заједничког са Црквом. Црква је само део опћег устројства, те школа не може имати заједничке везе с њом, пошто је сама друштвена својина. „У свештеника нема ни слободног времена, ни средства, ни довољног образовања, ни педагошке праксе, ни умења, ни такта, а да би могли руководити школу и њен рад.“ Али протуодговор гласи: „Без тврдог религиозног и моралног образовања нема ни поковања закону, нема ни грађанског поретка. Распра међу њима све више иступа из границе постављеног питања, те отуд долази друго питање: да ли треба школа да стоји у зависности од државе? Говоре: не није дужна. Учитељ није чиновник, те не може утешити у политику и разно васпитавати. Автокефалност школе признавала се као и државне власти н. пр. у Пруској све докле, док та државна власт не узме у своје руке и њу, као потребно оруђе у познатој културној борби. Бизмарк у писму сеоским учитељима вели: „Ви сте моји другови у борби против непријатеља“, а тај непријатељ била је Црква. Сва та

борба о самовласност школе осетила се и у нас, јер се и наши сеоски учитељи борили против утецаја Цркве на школу.
(Свршиће се)

Сиромаш или богат пред Богом су обојица једнаки.

(Еванг. Матеј 11, 2—10).

Превео с немачког Милан Поповић парох.

(Свршетак.)

II. Тако је то благ. Хришћани: *Сиромаш или богат, пред Богом су обојица једнаки. Бог љуби обојицу једнако, Бог се стара о обојици једнако, Бог суди обојици једнако.* На то би требали сви помишљати и то к срцу узети.

Да су богати и сиромашни једнаки пред Богом, то би требало да је на уму свима богатим и посједницима. Како лако бива богат уображен и охол, сматра себе за више и боље од свог сабрата, и гледа на њега са омаловажењем и презирањем. До душе богат се може радовати своме богатству, и сматрати то за захвално преимућство, што му је у дио пала потпунија мјера земаљских добара. Али зар би он смио уступити мјесто охолом уображењима у свој новац и добро? Зар би он смио мислити: Ја сам ради свог богатства бољи од других? Би ли он смио омаловажавати и презирати оне, којима је Бог у мањој количини дао. Даје ли богатство оном, који га има, већу вриједност и веће достојанство, него ономе који га нема? Нипошто. Људи, неразумни људи, мјере додуше често вриједност човјечју по његовом земаљском имању; они указују богатоме веће поштовање, указују му више части, више му се улагују, него сиромашном. Али само код људи вриједи богатство а не код Бога. Макар у тебе била сва блага овог свијета, ипак с тога ти не би био Богу милији и пријатнији, од најсиромашнијег. — Па колико ти времена донаша твоје богатство вајде и користи? Највише толико колико на земљи живиш; али зацјело не последије смрти. Ако си умро, може бити да се твој мртвачки сандук, у коме твоја лешина почива, носи са већим трошком и сјајем на гроб; али ти не можеш сав свој новац и добро понијети са собом с ону страну гроба. Праведни судица неће једном питати: Како си богат био, него ово ћете једном упитати: Је ли добар био? Па све да си имао на земљи бачве злата, то ти у оном животу неће ама баш

ништа помоћи, ако нијеси у исто доба имао и блага врлине. Знај и то, да ће многи, који је овдје на земљи дубоко под тобом стојао, тамо бити далеко, далеко богатији плаћом и блаженством, ако је он овдје чинио више добра, и богатији био врлином од тебе. Били ти то могао знати, и на то помишљати, ти, кога је Бог с богатством благословио, и који си уз то охол и уображен у твој новац и добро и с маловажењем гледаш на своје сиромашне ближње? Не, ти то нећеш моћи. Ти ћеш бити тада чедан и понизан, кад би био још толико богат, ти ћеш тада и најсиромашнијег држати и признавати за себи сличног, и као таковог ћеш га љубити и пазити. Али, ако си рад да твоје богатство код Бога вриједи, и да се удостојиш божанске љубави и небеске награде, не троши га на весео и блудан живот; не, човјекољубно се с њиме послужи. Насити са својим преостатком гладне, обуци наге, окријени болесне, потпомажи оне који трпе невољу, буди богат добрим дјелима човјекољубља и милосрђа; у таквом слушају твјеје ти богатство доноси благослов, и то богат благослов; тада се удостојаваш љубави Божје, тада себи сабираш блага, која те прате у вјечност. — Богатство, вели мудри Сирах, *добро је, ако се без гријеха употребљује*; ако се богатство, које Бог даје, употребљује не само без гријеха, него и на уређавање својих ближњих, тада је оно не само добро, већ тада има високу, врло високу цјену.

Да су сиромашни и богати једнаки пред Богом, то би требало да је на уму свима сиромашним и невољним. Они који су притиснути сиромаштвом тако се лако не задовољавају са својом судбом, тако лако бивају малодушни и страшљиви, шта више иду тако далеко, да се туже на Бога због строгости и неправедности, и на Бога ропћу. Не, не чините више тако, ви сиромашни. Додуше ви у погледу земаљских добара стојите за богатим, али ипак ви имате с богатим исту човјечанску вриједност и исто човјечанско достојанство; с тога код Бога ви вриједите исто толико као и богати. Небески отац и вас љуби, и о вама се с очинском вјерношћу стара. Бог вас је мање благословио са земаљским добрима. Он, свезнајући и преблаг, зацјело је знао, да вам је сиромаштво љековитије од богатства. Очинска љубав објасни и вас с добротинствима и благословима. Ви можете бити добри, крјепости људи, исто тако

добри, као и богати, и тиме себи приуговорити утјеху и радост добре савјесни, удостојити се допадања Божјег, и себи сабрати блага за вјечност. — Па колико ће вас притјешњавати бриге и терета сиромашвом? Највише до гроба. Тада је крај свакој земаљској нужди. У вјечности ви нијесте више сиромашни; не, ако сте овдје били богати врлином у вјечности ћете бити богати блаженством. Сносите трпељиво терете сиромаштва, будите дјетињски задовољни са својом судбом — са Богом, који вам из мудрости и љубави богаство ускраћује, и допушта да сиромаштво буде ваша судба. — Тако олако бива сиромаш завидњив, кад види друге поред себе, који у изобиљу пливају и живе прекарсно и у радости. Шта би вас могло, о сиромашни, сигурније сачувати од нехришћанског мишљења, зависти и злобе, него блиска и садашња мисао: да ви код Бога исто толико вриједите као богати; да вас Бог исто толико љуби, исто се толико о вама брине, ако сте на земљи били пуни врлина људи, да ће вас у блажене станове небеске примити. О зацјело, ако не сметнете с ума, да су сиромашни и богати једнаки пред Богом, будите увјерени, да ће то сиромаштво на вас благословено дјелствовати.

Да су сиромашни и богати једнаки пред Богом, то би требало да је на уму и онима, који не припадају ни богатим ни сиромашним, већ се у осредњем стању налазе. Мудар је то и љубазан план Божји, по коме је најмање колико оних који у богатству кипте, толико оних које сиромаштво јако притјешњава; по коме на против већина има своје довољно издржавање и у срећном средњем стању живи. До душе они су сретни који нијесу богати, али нијесу ни сиромашни. Заиста је била врло мудра молитва Соломонова: „Сиромаштво и богаство не дај ми Боже, допусти ми да примим свој скромни дио.“ Али колико их има који нијесу тиме задовољни, што су из очинске руке примили скроман дио земаљских добара! Многи ли их има, Боже мој мили, који безобзирно и несито желе да им све у изобиљу плива! Ипак колико их само има, који иду само за тим, да стечу себи новац и добро и да блага саберу! Кад би ови којом срећом помишљали, да су сиромашни и богати пред Богом једнаки. — Тад би се у толико прије задовољили с оним што имају; тад би у толико прије били задовољни са својим осредњим стањем, и Богу захвалили, што им је толико дао,

колико им је потребно, тада они не би прије свега тежили за новцем и добром, које у истину не може вјечно усређити, него за побожношћу и врлином, које заиста вјечно усређавају. — О заиста, заиста, благ. Хришћани, сиромаштво није највећа несрећа, а богатство није највећа срећа. Али то је највећа несрећа, ако је ко зао и порочан; али то је највећа срећа, ако је неко добар и пун врлина. Доћи ће вријеме, кад ће свијет проћи са свом својом радости и величанством, али такођер са свом својом бригом и нуждом, — вријеме, кад богат није више богат, и сиромаштво није више сиромаштво, — али ко вољу Божију чини, тај остаје у вјечности.

Преглед црквених уредаба о светим тајнама.

С руског превео и попунио: Ст. С. Илић.

(Наставак)

3. Свештенство.

Расправљајући о свештенству као тајни, прегледаћемо црквене одредбе које се односе а) на добијање свештенства, односно на избор и рукоположење свештенослужитеља, б) на духовна права и дужности свештенства, в) на живот свештенослужитеља и г) на случаје у којима неки свештенослужитељ напушта свој чин.

1. Опште одредбе, које се односе на избор личности за свештенство.

Сходно важности свештенога чина, Црква је још у најстарија времена донела најстрожија правила, да се у свештенство имају узимати само достојни људи. Правила та тачно прописују и одређују физичке, духовне т. ј. умне и моралне особине, као и разне спољашње прилике друштвеног и приватног живота оних, који се желе посветити свештеноме позиву.

Сазнање, да је црквеноме пастиру неопходно потребна зрелост ума, постојаност у вери и у врлинама, разборитост у мишљењу, суђењу у поступању, сем тога велика важност и множина дужности као и потреба да се цео човек посвети на службу Богу и Цркви — руковођаше Цркву те је донела опште правило, да се достојна лица тек у зрелом добу могу посвећивати на високи степен свештеничке службе. Већ у књигама апостолских установа наилазимо на правило, да за епископа не

треба никога рукополагати пре него што наврши педесет година, сем случаја да неко добије особени призив с неба, или да се одликује ванредним духовним даровима и врлинама.¹ На почетку четвртога века сретамо се међу саборским правилима и с таквим, које одређује, да презвитер не сме бити млађи од тридесет година, а ђакон од двадесетпет. Ова одредба потврђена је и правилима васељенских сабора (Неокес. 11., Карт. 22. 2, VI. вас. 14. 15). Правила поменутих сабора не говоре ништа позитивно о годинама које су потребне за епископство; али већ из правила која прописују године за презвитере јасно је, да године које су потребне за епископа, свакако морају бити старије од година које се захтевају за презвитера. По законима цара Јустинијана кандидат за епископство не сме се бирати пре тридесетипете односно тридесете године² Општи принцип саборских правила је, да без обзира на личне умне и моралне особине, никога не треба брзо рукополагати у свештенички чин и не пре, него што дотични прође све ниже црквенослужитељске степене, те у сваком проведе извесно време. Особито су у овом погледу строга она правила, која се односе на избор епископа Шести помесни, Сардикски сабор овако говори: „мора се најтачније и најмарљивије пазити, да, кад се какав богати или учени из грађанскога звања нађе достојним за епископа, не треба таквога постављати дотле, док није сасвим прошао службу и чтеца и ђакона, и презвитера, како би прелазећи сваки поједини степен, ако се достојним покаже, могао поступно подигнути се на висину епископства. И за сваки степен чина мора бити свакако остављена не мала трајност времена, да се узмогне испитати и вера дотичнога, и његово добро владање, и постојанство, и кротост, како би, ако се нађе достојним божанственог свештенства, удостојио се највише части. Јер није умесно, нити знање или лепо опхођење на то овлашћује, да се на брзу руку и олако одлучује, те одмах с места поставља епископ, презвитер или ђакон; јер би таквога са свим умесно могли сматрати новокрштеним, особито пак, кад знамо, да је и најблаженији апостол, који је учитељем незнабожаца био, осуђивао пренагљена постав-

¹ Constit. apost. 2, 1.

² Justin. nov. 123, 1. и 137, 2.

љава; а испитивање за дуже времена кадро је на доста поуздани начин показати и владање и нарав свакога.“ (прав. 10). Истина у првим вековима наилазимо на неколико примера, да су веома младе личности постављане за епископе; тако н. пр. знамо за Тимотеја епископа Ефеског, којег сам апостол Павао, који га је и рукоположио, назива младићем (I. Тим. 4, 12), исто тако у младости постадоше епископи и св. Григорије Неокесариски, св. Анатанасије Александриски³ и други. Сам је апостол Павао писао Тимотеју: *никтоже о юности твојој да не радитъ*; т. ј. да младост поменутога епископа никога није овлашћивала, да се не подвргава његовој власти. Но сви наведени примери су само изнимци од општих правила, који су се догађали у Цркви само у ванредним приликама и на основу нарочитог позива, којег са неба добише одабране личности. Из тога разлога је и девети помесни сабор, (одржан у Цариграду 861. године) донео следеће правило: „Ако су до сада поједини из световњака и калуђера из нужде и бивали на брзо удостојени епископске части, и били су извршни по врлинама, и високо су своје цркве подигли, ипак не сматрајући никако као закон цркве оно, што ретко бива, наређујемо, да у напред тога већ не буде; него онај, који има бити правилно рукоположен, мора прећи све степенне свештенства, и на свакоме провести узаконено време.“ (прав. 17).

За остале степенне клира, саборска правила прописују следеће године: за ипођаконе — да нису млађи од 20 година, за ђаконисе — 40,⁴ а за чтеце и певце, по Валсамону, — прописује се 18 година.⁵ У нашој овопреде-

³ Св. Игњатије Вогоносац у посланици својој управљеној на магнетијане, назива епископа им Дамаса младићем, али им налаже да га поштују и да му се покуравају без обзира на године му.

⁴ VI. в.ас. 15. — IV. в.ас. 15. — VII. в.ас. 14.

⁵ в. Милаш: Правила правосл. Цркве. I. стр. 485. — С обзиром на то што су чтеци у смислу 14. правила VII. васељенског сабора чланови клира извесне епархије, и што као такви ваља да су у потпуној каноничкој зависности од надлежног епархијског епископа, ваљало би укинути, канонима противан, понегде обичај; да се за чтеце производе, као параде ради, деца из нижих и средњих школа, која се не мисле свештеноме чину посветити и која ће касније у животу може бити, са свештеним чином који на себи носе, са свим инкомпатибилан начин живота изабрати и проводити. Него би требало за чтеце производити само онакве младиће, за које се зна да имају

оној цркви за ђакона и презвитера — у смислу §. 36. деклараторије од 1779. године — захтева се да имају 25 година; у осталом у овом погледу одлучује код нас црквена власт споразумно са државном, узимајући у обзир потребу Цркве.⁶ За епископе се захтева код нас, да су навршили 30. годину живота. По старим правилима руске Цркве у погледу старости свештенослужитеља, важе односне одредбе канона, а за епископа се не сме постављати онај, који је млађи од 40 година.⁷

У погледу физичких или спољашњих особина онога који се жели свештенству посветити, у хришћанској Цркви не постоје онакви прописи, какви су постојали у старозаветној Цркви, по којима свештена лица нису смела имати никакву телесну ману или повређени део тела (Левит. 21, 16 и даље). Апостолска правила забрањују постављати за епископе такве особе, које услед каквих телесних недостатака не би били у стању одправљати тешке дужности епископске. Односна правила овако говоре у том погледу: „Глуви пак и слепи нека се не поставља за епископа, не што је оногађен, него да не буде сметње у црквеним пословима.“ (прав. 78). Али, говоре даље апостолска правила: „ако ко има покварено око, или је повређен у нози, а достојан је епископства, нека буде; јер телесна га мана не погани, него душевни порок“ (прав. 77). Деси ли се пак, да ко у чину оглуви или ослени, или га нападне друга каква телесна боља, такав по Валсамону може остати и на даље у чину и на истом степену на којем га је болест снашла, али му се не може поверити нова дужност или виши степен.⁸ Овамо спадају и правила која забрањују рукополагати ушкопљенике, који су се својевољно ушкопили, док се међу тим они који су од других насилно ушкопљени, могу производити на све степенне свештенства па и на сам високи степен епископства (ачост. пр. 21. 22. I. в.ас. 1). Бесомучни, епилептични и душевно болесни не

озбиљну намеру посветити се свештеничком чину. Ови би се код надлежне духовне власти имали увести у именик клирика, те би се према томе и над њима водио потребан канонички надзор.

⁶ Милаш: Правила I. стр. 485.

⁷ в. прав. Владимирског сабора 1274. год. у Рус. достопамятности ч. I. Чинъ поставленія епископскаго у Акт. експ. 1, Nro 375.

⁸ в. Милаш Правила I. стр. 153. и 154.

могу бити примљени у клир црквени, јер су на њима не само телесни недостаци, него и умни и наравствени (ап. прав. 79).⁹

⁹ в. Милаш : Правила I. стр. 154.

„Епископ Михаило“ и Епархијска Управа горњо-карловачка.

Нека господа у новије вријеме учестала су својим нападајима у новинама на високо-преосв. господина Епископа Михаила и Епархијску Управу горњо-карловачку. Не мислим их овим прекидати у започетој работи; нека они наставе свој занат, а ја ћу само изнијети онима, који би рад истину сазнати у цијелој овој ствари, два три факта, да се види, како се нешто на свијету приказује, а како је у самој ствари.

Вели се, да је велики неред завладао у црквеним општинама зато, што се не сазива епархијска скупштина. То се само вели, али они, који знаду „дјелокруг“ епархијске скупштине, знаду и то, да не може због несазива те скупштине неред завладати у црквеним општинама, него само међу онима, који једва чекају епархијску скупштину, да супституисаним члановима у три одсјека Епархијске Управе рекну: „устани де ти, да сједнем ја.“ А што је најсмешније, највећу је вику и ларму у Лици подигла због сазива епархијске скупштине особа једна, која је толики неред у својој црквеној општини, као председник њезин, учинио, да му се је морало одузети пасивно право избора у црквено-општинској управи на дуже времена; а та од њега жељена епарх. скупштина морала би му одузети за увјек. — Дакле, **Не вјеста часо просита.**

И ако су наводно у сва три одсјека Епархијске Управе горњо-карловачке „*све сами* супституисани чланови“, није се никад ни један одсјек њезин утјецало на државну власт против одлука наших највиших автоном. власти, као што је то учињено н. пр. у вршачкој епархији, у којој је епархијска скупштина изабрала епархијске власти, и „незадовољни народ добио гаранције, да ће бити реда и правичности, а не пуге самовоље“. Јелте, како је ово смијешно. Још је смијешније кад поред чл. XXXIX. „привр. уређења Епархија“ од 17/29. маја 1871. год., који гласи: „Доја-

кошњи судски поступак задржава се до даље наредбе,“ а то не значи ни више ни мање, него да је отворен позив на државну власт (§. 52. Деклараторије од 16./7 1779. и 18. Конзист. системе од 25./3 (5./4.) 1782. кад баш они, велимо, који су створили на српском народном сабору чл. XXXIX. „привр. уређења Епархија“ од 1871. „строго осуђују“ „опасан и незаконит поступак“ оних, који се утјечу на државну власт! *Ubi ratio?*

Е, али „председник црквене општине — с платом“?! Ја бих вам, господа, на то рекао само: покрите голотињу пред свијетом, срамота је. — Јест, председник у црквеној општини петрињској има плату али како и зашто? — Зато, што се ни један, а ма баш ни један грађанин у Петрињи није хтео примити председничке части, а тек председник у црквеној општини мора бити. Шта је остало? С мањим злом избјећи већем. Међутим г. Јово Воркапић, тај чудни председник, захваљивао се је пред црквеном скупштином на плаћеној части — и где чуда! Скупштина му не уважава оставке.

А тако исто стоји и са нашим конфесионалним школама. — Зна се, да надзор наших школа зависи од школског референта. И Епархијски Школски Одбор предложио је високосл. ШСавјету, да се именује привремени школски референт, док сабор — а не епархијска скупштина — не изабере редовног. Зашто томе није удовољено, није овде расправљати.

Још ћу само нешто споменути прије него завршим.

Све би се опростило како тако Епархијској Управи и „епископу Михаилу“, да не наређује дисциплинарне истраге „против свештеника, који спадају међу најбоље свештенике ове епархије“. Да богме, зашто да се воде истраге?! Кад је у нашој „народној“ опозиционој журналистици злочин против Српства и цркве: назвати највишег поглавицу црквеног званичном титулом „Његова Светост“, а поглавицу епархије горњо-карловачке „високо-преосвештени“, ваљда да се не квари народ, онда је са свим логично, да не треба казнити оних свештеника, који се погрудно изражавају о злом Епископу и епархијским властима. Напротив, по новинарским канонима — ти су свештеници „најбољи свештеници.“ Штета, да их патрони по новинарским редакцијама нису

надлежни одликовати поред „популаритета“, још и првенијем пасом.

За вођење дисциплинарне истраге обично налазе узрок у „терорисању“ „епископа Михаила“ према оним свештеницима, који су били на свештеничком збору против измјене данашњег саборског изборног реда по свом „убјеђењу.“

Прије свега да видите, какво је то убјеђење код неких свештеника, навешћу вам један примјер. Један свештеник при гласању свом против измјене данашњег изборног реда за срп. прав. народно-црквени Сабор мотивисао је тај поступак тиме, што неће, да се „цијена од народа“, а недуго после тога, услед тужбе свога „народа“ био је на епитимији у манастиру Гомирју ради *истјазанија*. Ето, то су оне везе, које су га везивале са народом његовим.

Вели се, да „епископ Михаил“ терорише своје свештенство због споменутог гласања за измјену данашњег изборног реда, а истрагом се установило, да су — напротив — свештеници неки терорисали браћу своју. Ово се после још боље утврдило, кад су неки од оних свештеника, који су пред повјереником записнички признали, да су од неких свештеника терорисани, кад су, велим, неки од тих свештеника од страха *морали* у некаквим својим „изјавама“ опорети оно, што су својеволјно рекли и потписали, не жацајући се при том изјавити, да су „*лудо*“ ону прву изјаву потписали. — Па није на том остало. Ти исти свештеници хоће да теоришу свога Епископа — Дијецезана, са некаквим „збором народним“, да не учини онако, како би морао.

Вели се и то, да се високопреосв. господин Епископ Михаил неће да брине за редовно добивање плаћа свештеничкијех. Јест, господе, побринуо се био високопреосв. г. Епископ Михаил за пут и начин како би свештенство горњо-карловачке Дијецезе уредно добивало своје плаће — чему су свједок сви свештеници у овој Дијецези —, али се нађе неки поштени братац, па написа у „Бранику“ како Он шурује са преузв. г. Баном и жели *баш пуштем уредног давана плаћа свештеничкијех* подјармити свештенство Бану. И сад се сматра са свим поштеним нападати високопреосв. г. Епископа Михаила због плаћа свештеничкијех?!

Нека наставе нека господа започету работу своју, нека називају и даље тражење истине „терором“, а суђење по канонима „најпримитивнијим суђењем“; а српски листови политични нека и даље отварају странице своје таким истинитим чланцима, јер то ће им служити на дику. —

ЛИСТАК.

Белешке из црквено-школског и просветног живота.

У Митрополији Карловачној.

(Парастос епископу Никанору.) У спомен благоупокојеног епископа Темшварског *Никанора Поповића* служен је парастос у прошлу недељу у Новосадској св. саборној цркви, по наредби високопреосвештеног г. епископа *Митрофана Шевића*, који је на парастосу и началствовао.

(Троносање Будимске Цркве.) Православна српска црквена општина Будимска прегла је примерном истрајношћу и обновила је темељном оправком свој храм, на духовну радост честитих Срба Будимаца и на славу Св. Православља. Осим оправке св. храма, подигла је иста општина и своје старо приземно школско здање на један сират, те ће сада у њему бити и школа и велика општинска дворана. Уз то зида општина према цркви велико ново здање, у којем ће бити стан протин — парохов. У прошлу недељу је високопреосвештени г. епископ Будимски *Лукијан Богдановић* троносао новооправљену цркву и положио камен темељац новој општинској згради. Тај дан су Срби Будимци са својом браћом из Пеште прославили веома свечано.

(Саборски Одбор) сазвао је у своју седницу за 25. септембар (8. октобар) о. г.

(Епархијски Школски Одбор Будимски), имао је 24. авг. (6. септ.) о. г., под председништвом Његова Високопреосвештества г. епископа *Лукијана Богдановића*, своју седницу, у којој је између осталог решено: У ствари учитељског огрева у Рац Мечки, који је од спихилука у Вожоку добивао, да црквена општина све исправе у тој ствари поднесе, да би се могла представка на министарство поднети. — Разаслате су некоје књиге од министра послате, учитељима и учитељицама на проучење. — Пошто управни одбор Пештанске жупаније хоће у интересу бољег похађања школе, да измене ферије школске, и да их премести у оно доба, када нема пољских радова, то су упућени месни

школски одбори, да поднесу податке о пољским радњама. — Поднесен је обрачун Шк. Савету о добивеној припомоћи за подмирење мањка учитељских плата из Фонда Св. Саве у своти од 2000 круна, и умољен је Шк. Савет, да и недостатак од 1426 кр. у течај стави. Исто је тако умољен Шк. Савет, да потребну припомоћ и за 1901—1902. шк. годину у течај стави. — Достављена је Евгену Думчи и супрузи његовој, захвалница црквене општине у Срп. Хидошу, на дарованих 100 круна за оправку школе и учитељског стана. — За привременог учитеља у Липови Безедеку постављен је Тодор Милитарски, у Срп. Гарчину Богољуб Прњаворовић, Катарина Теларовић у Виљан, Теодора Радићева у Батосек, Радослав Кућанчанин у Бан, Софија Станковић у Чип, Ирина Петровић у Чобанац, Зорка Мушицкова у Дољану, Вукосава Туцаковић у Салку, Гордана Костић у Хидош, Зорка Бракова у Ланчуг. — Црквеној општини у Шароку одређена је припомоћ од 200 круна, а тако и цркв. општини у Почи 200 круна. — Није одобрен стечај у Ланчугу, јер је мања плата исказана, но што је до сад издавана. — У Дуна Пантелији, где већ 20 година нема српске школе, а има 30 српске деце отвориће се срп. прав. школа, те је црквеној општини намерена оправка парохијског стана за школу одобрена, пошто је Административни Одбор одобрио, да се парохијски стан у ту сврху може употребити. — Потврђен је избор Михаила Марјановића оспособљеног учитеља у Дарди, и Светозара Радашиног оспособљеног учитеља у Будиму. — Одобрен је стечај на учитељско место у Шиклушу. — Ободелом учитељу у Сент-Андрији Петру Верићу подељен је допуст до краја школске године, а за заменицу је постављена Христина Јовановићева из Новог Сада. — Црквена општина у Вемцу упућена је, да не сме смањити плату учитељску у готовом, и да мора дрва увести и исећи. — Одобрено је у име припомоћи за петогодишњи додатак 100 круна. — Умољен је декрет за Лазара Крестића учитеља у Кишфалуби. — За заменицу оболелој учитељици Смиљи Добродолској у Моноштру, постављена је Катица Маширевићева из Сомбора. — Б. П. учитељ у Вемцу ослобођен је од оптужбе. — Сачињен је уговор са Рајзнером творничарем жигица у Осеку, који је понуду учинио, да фабрицира, „Школске жигице“, од којих ће 5% чистог прихода давати на издржавање срп. прав. школа у Будимској епархији. Умолиће се све епархије, да са своје стране ову ствар потпомогну, а и путем јавности ће се ова ствар препоручити. — Саслушан је из-

вештај заменика школског референта о прегледању школа, те су потребна расположења учињена. Милош Десачић учитељ у Маишу, Павле Плавшић учитељ у Помазу, Драгутин Јанковић учитељ у Срп. Ковину и Алекса Михаљич учитељ у Пешти, похваљени су због свога школског рада и успеха.

(Избор пароха.) За пароха у Жабљу изабран је досадашњи тамошњи капелан јереј *Милош Катич*.

(Уписивање ученика) у српској вел. гимназији Карловачкој за шк. год. 1901/2 на завршетку је и показује ове бројеве: у I. р. 58, II. р. 55. III. р. 51, IV. р. 43, V. р. 31, VI. р. 35, VII. р. 36, VIII. р. 18. свега 327 ученика.

(Пажњи црквених општина.) Управно врховно судиште у Будимпешти издало је под бр. 7870/899 врло важно решење, по којем јуристичке особе (црквене општине, новчани заводи, задруге и тд.) не морају плаћати $4\frac{3}{10}\%$ -не пристојбе за купљене на јавној дражби непокретности.

(Добротворна Задруга Српкиња Карловкиња) прославила је на дан Рождества пресвете Богородице о. г. славу крсног имена свога са овим програмом: Пре подне, после св. литургије свети се кољиво и водица, и реже се свечарски колач. После подне у 3 сахата: 1. Гђа А. Станковића, председница Задруге, отвара свечану седницу. 2. Д. Котур: „Рождество твоје Богородице Дјво“, поји богословски певачки збор. 3. Говори г. М. Јакшић, професор богословије. 4. „Протопоп Недјељко благосиља гусларе“, из спева „Недјељко“ од Огњеслава Утјешеновића Острожинског, декламује г. С. Русић богослов IV. г. 5 Соколов: „Подъ твою милость“, поји богословски певачки збор. 6. Гђа А. Станковића, председница Задруге, затвара седницу.

Разне белешке.

(Идеали француске деце.) Психологе увек скоро интересује питање о томе, какву преставу о животу имају деца. Француски деџи лист „Le petit Français illustre“ поставио је питање деци, шта би који најволио бити? Писмених одговора добивено је од 442 девојчице и 1560 дечака. Жеље њихове врло су различите, но карактеристично је, да од 442 девојчице њих 250 мисле се посветити умном раду: 17 од њих желе постати — доктори медицине, 15 — адвокати, 28 — вештачиње, 30 — конзерваторскиње, 7 — списатељице и 143 — учитељице. Друга половина жели миран породични живот и практично занимање. Од ових желе постати њих 51 — кројачице, 35 — модисткиње, 2 — праће, затим кројачице белог веша, пекарице, пиљарице и једна — бабица; остале просто желе да су добре дома-

ћице и да су оно, што су им и њихове маме. Од 1560 дечака њих 264 желе постати војницима. Мотиви, који руководе ове будуће хероје јесу ови: „Жеља ми је, да поново освојим Елзае — Лотарингију“. „Кад чујем звук трубе, срце ми се силно узбуди“. „Ја хоћу војник да будем, јер сам храбар, а не гдунав и плашљив.“ „Мундир је врло диван, пише један — на кад га обучем, ала ће да гледају другарице моје сестре“. Њих 236 мисле о грађењу жељезних путева, о копању тунела; 68 желе постати вештаци и скулптори; 98 — трговци, 93 — леџници, 20 — журналисте, 10 — свештеници. Само 20 од 1560 желе путовати.

(Борба с пијанством у Америци). У најновијем добу појавила се у Америци једна дама, коју зову „Новом Јованком Орлеанком“. Ова интересантна дама не бори се са Енглезима него — с пијаницама. О борби гђе Нешен, како се зове ова дама, јавља руски лист „Недџла“ ово: Једном прочитају Њујорчани у новинама, да је изван број жена под вођством гђе Нешен у граду Топеку, у држави Канзас, провалио у једну од тајних гостионица и поразбијао бурад с пивом — једном речју начинио дар-мар, победоносно машућ' сикирама. Кад су жене за ту буку на одговор позвали, изговарале су се, да то чине у прилог трезвености. Исти такви одговори сљедовали су и идућих дана; и у брзо се цела Америка уверила, да гђа Нешен сасвим озбиљно схвата ту ствар. Она је дакле измислила ново средство у борби против пијанства, а што је још чудније, власт одобрава њезин начин борбе и обећаје, да не ће пречити ратни овај поход на — гостионице. Гђа Нешен правда овако свој поступак: „Ако преставници закона неће да испуњују своје обвезе и штеде пороке, то грађани имају право узети закон у своје руке и поступати онако како треба.“

Без по муке сакупила око себе гђа Нешен жене, које из дна душе мрзе на пивнице, где мужеви, забрављају на своје жене, проводе целе вечери. У гомили оружане сикирама, певајући химне, победоносно улазе оне у биртије, те немилеце разбијају намештај, посуђе, огледала, бечке с пивом и флаше е ракијом.

Изјава.

Високодостојна Епарх. Конвисторија горњо-карловачка 18. јула о. г. бр. Е. К. 1806./302. ех 1901. наложила ми је, да у „Бранику“ и „Српском Спону“ изјавим, да чланак: „Бан Хедервари и Епископ Грујић“ у „Бранику“ бр. 99. из год. 1900. нијесам писао, нити на његов састав ма којим на-

чином утјецао и да смисао и тенденцију тога чланка, као свештеник осуђујем.

На тај налог изјављујем, да чланак: „Бан Хедервари и Епископ Грујић“ у „Бранику“ бр. 99. из год. 1900. нијесам писао као што је то већ сл. уредништво „Браника“ 12. (25.) јуна о. г. бр. 69. саопштило; нијесам на његов састав ма којим начином утјецао и смисао и тенденцију тога чланка, као свештеник осуђујем.

У Бунићу, 14 августа 1901.

Михаило Машић
парох.

СЕТИМО СЕ ШКОЛСКОГ „ФОНДА СВ. САВЕ“

Чакочачка православна српска црквена општина приложила је у „Фонд Св. Саве“, своту од 40 круна, у име венца на одар блаженоу. епископу Никанору, преко Управе Српске Манастирске Штампарије. — Новац је предат благајници народ. црквених фондова у Ср. Карловцима.

Нове књиге.

Стари словенски погреб. Написао Др. Милоје М. Васић. (Одштампано из „Бранкова Кола“). 1901. Стр. 26.

Књижевне вести.

Српска Књижевна Задруга. Изшла је 16. св. Забавника, четврта и завршна књига Рата и Мира од Толстога. За мјесец-два изаћи ће и 17. свеска, друга и завршна књига Давида Коперфилда од Ч. Диквенса. Умољавају се задругари да похитају са полагањем претплате, јер ће цијена овогодишњем Забавнику бити 4 круне само за оне чланове, који положе претплату до 1. септембра. Доцније ће се Забавник продавати по књижарској цијени.

ОПОМЕНА И ПОЗИВ.

Пошто многи претплатници овоме листу дугују и стару и нову претплату; то се овим учтиво опомињу и позивају, да изволе што пре своју дугујућу претплату подмирити, ако нису ради, да их судским путем позовемо на испуњење своје дужности.

АДМИНИСТРАЦИЈА „СРПСКОГ СИОНА“.

Јавна захвала.

Свој п. н. г. дароватељима и дароватељицама који приложише пригодном сакупљања милодара за српску правосл. цркву храма Рождества Св. Јована претече у Суботишту у сврху набављања нових црквених утвари, будућ су старе утвари 1. (14.) марта 1901. год. покрадене.

А приложише у готову новцу: — По 50 круна: Румска Штедионица. — По 20 круна: Задруга за штедњу и предујмове у Руми, Жарко Јеврић бивши админ. парох. Суботишке сада парох у Јамени. — По 10 круна: Др. Јован Шевић кр. јавни бележник у Руми и народ. заступник котара Хртковачког Негован Ранитовић председник и певач и књигопродавац из Суботишта, Јован Марковић столар и трговац из Суботишта. — По 6 круна: Сима Мариновић из Руме. — По 5 круна: Трговиншна општина Рума. — По 4 круне: Credit Actien Gesellschaft in Ruma. — По 2 круне: Васа Макемовић народ. заступник котара Румског, Др. Антоније Богдановић, Др. Миша А. Поповић, Др. Жарко Миладиновић, Радован Поновић, Н. Буришић, сви из Руме. — Петар Јерковић учитељ и перовођа, Негован Весић црквењак, Максим Николић, Павле Николић, Миладин Дамјановић тотор, Малодобан Живота Бабић, Малодобан Влада (син Јелин) Ранитовић, Илија Миросављевић, Матија Миросављевић, сви из Суботишта. — По 1 круну: Стефан Т. Јаковљевић, Димитр. Т. Јаковљевић, Чика-Милан Стојшић, Стрина-Тина Стојшић, Светислав Надбангић, Др. Милош Николајевић, Ђура Стајић, Јефта Остојић, Сава Ј. Кретић, Миленко Николајевић, Штампарија Вагнер, Штрајм апотекар, Јос. Хондл апотекар, Др. Рикерд Шлемић, Јован Татић пижињер, Сава Вујић, Коста Вишић бирташ, Бранко М. Спајић, Игњат Радић, Вића Грујић, Арон Прица, Сима Милутиновић, сви из Руме. Никола Ивковић из Новог Сада. Стефан Ђурчић, Стефан Видов, Михајил Дупс, Ђорђе Весић, Душан Јовановић, Никола Савић, сви из Суботишта. — По 60 потура (филира): Данило Урички, Ђока Жигић, Миливој Ј. Буришић, Стојан Косанић сва ова 4. из Руме. — По 50 потура: Браћа Гроздић из Руме. — По 40 потура: Бировљев и Радујковић, Бр. Петровић, Каракашевић, Милош Савић, Васа Лукић, Мита Бошњакловић, Јелисавета Андријевић сви ови 7., из Руме, Н. Н. из Ирига. — По 30 потура: Марија Вујин лицидерка из Руме. — По 20 потура: Тоша М. Јаковљевић, Пера Думовић, Стефан Радосављевић опанчар, Стефан Панић опанчар, сва ова 4. из Руме.

Укупно од 71. приложника скупљено 201 круна 20 потура.

С овим ниже подписани у име српске правосл. цркв. општине у Суботишту изјављујемо највећу и најтоплију благодарност свим п. н. г. дароватељима и дароватељицама, који су својим новчаним прилозима подпомогли српској православној црквеној општини да може набавити нове црквене утвари за свршавање св. богослужења.

У Суботишту, 29. Августа 1901.

Председник:

Негован Ранитовић

ратар, црквен певач, књигопролавац и члан „Српске Матице“ у Новом Саду.

Перовођа:

Адм. парох:

Петар М. Јерковић.

И. Коларовић.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Бр. К. 106./82. ex 1901.

127 3—3

СТЕЧАЈ

Расписује се стечај на парохијско место у Сигетчину са рескриптуалном платом VI. разреда.

Ваљано инструисане молбе ваља путем претпостављених власти потписаној конзисторији до 1/14. октобра 1901. г. поднети.

Из седнице епархијске конзисторије будимске држане у Будимпешти 3/16. августа 1901.

Епархијска конзисторија будимска.

Бр. 94. ex 1901.

132 1—3

СТЕЧАЈ.

На упражњена два учитељска места у Товаришеву, епархија Бачка, овим се отвара стечај. Са овим учитељским местима скопчана је плата, од 600—600 круна. Осим тога 6—6 кат. јутара прве врсте камасиране земље, на коју учитељи све терете носе. Слободан стан — с баштом — по пропису и огрев за зиму, колико треба.

Дужности учитеља прописане су шк. уредбом од 1872. год. — а обвезани су још нуз то, у св. цркви при богослужењима појати.

Молбенице са потребним прилозима ваља послати на месни шк. одбор.

Рок стечаја 30. септембар п. ст. кал.

Из седнице шк. одбора, држане у Товаришеву 29. авг. 1901. год.

Милорад Борђошки

Јоца Станчев

перовођа.

председник.

Број. К. 939. 941 и 943. 526. 529. 552 ex 1901. 131 2—3

СТЕЧАЈЕВИ.

Исписују се на парохије у Кукуњевцу V. разреда и у Брестовцу VI. разреда и на мјесто системизираниог парохијскога помоћника у Беловару са платом VI. разреда. Молитељи имају прописно обложене молбенице своје надлежним путем Епархијској Консисторији овој 7. (20.) Октобра 1901. поднијети.

Из сједнице Епархијске Консисторије у Пакрацу 22. Августа (4. Септембра) 1901. држане.

Мирон с. р.
Епископ.

Бр. Е. К. 388. ex 1901.

130 2—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се поново стечај на парохију I. разреда у Дебеломбрду, у протопрезвитерату Кореничком.

Рок компетовању траје до 20. септембра (3. октобра) о. г.

Из сједнице Епарх. Консисторије горњо-карловачке држане у Пашком, 23. августа 5. септембра 1901.

Михаилъ.

СТЕЧАЈ

129 2—3

На упражњено учитељско место шесторазредне мешовите салашке школе, у црквеној општини суботичкој, епархија бачка, овим се отвара стечај.

Са овим учитељским местом скопчана је плата од 720 К, за пофторну школу 80 К, осим овога стан према пропису 74 § а шк. уредбе од 1872-год. са баштом од 2 јутра засађеном и већ подрађеном виновом лозом и воћњакком, потребан огрев за стан учитељев и школу и 40 К у име паушала. Сем тога законом и наредбама прописани петогодишњи додатак од 100 К када приспе и који може достићи највећу своту од 500 К.

Дужности су прописане Шк. Уредбом од 1872. год. и односним наређењима дисциплинарних правила.

Рок је стечају 19. септембар (1. октобар) 1901. год.

Из седнице, срп. правосл. школског одбора, држане у Суботици 25. августа (7. септ.) 1901.

Б. Свирчевић Светозар Ш. Димитријевић
перовођа парох председник шк. одбора

СТЕЧАЈ

123 3—3

На упражњено учитељско место срп. вероисповед. школе српско-крестурске, овим се стечај отвара. Плата је 1000 К — хиљаду круна са квинквеналом — слободан стан школском здању, за огрев сламе колико буде нужно, 2 јутра ораће земље и $\frac{1}{4}$ јутра баште ван села са порезом. Осим дужности учитељске, која је школском уредбом прописана, дужан је учитељ и у цркви појати. Рок пријаве је до 20 септембра (3 октобра) о. г. Молбенице са нужним сведоцима ваља упутити местном школ. одбору, лична пријава узеће се у обзир.

Из редовне седнице месног школ. одбора држане у Српском Крестуру (п. р. Gyála) 16/29. Августа 1901. год.

Сима Моцић

Спасоја Јајачин

перовођа.

председник.

СТЕЧАЈ

125 3—3

Избором Петра Огњанова за учитеља у Суботици остало је једно упражњено учитељско место у Мокрину, на које се овим стечај расписује.

Плата је учитељу: 1000 круна, стан у натури, у име огрева 100 круна и за писаћи прибор 14 круна.

Дужности учитељеве прописане су Школском Уредбом.

Рок стечају траје до 23. септембра (6. октобра) о. г.

Из седнице срп. вероиспов. школског одбора држане у Мокрину 22. Августа (4. Септембра) 1901. године.

Ник. Николајевић Григорије Стајић

перовођа.

председник.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 12 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.